

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

З раннього виявлення та корекції заїкання можна досягти найкращих результатів. Дослідження наголошують на важливості співпраці між батьками, педагогами та фахівцями з мовленнєвого розвитку для вчасного виявлення та впровадження корекційних заходів. Раннє втручання допомагає не лише у подоланні мовленнєвих та психологічних проблем, але й забезпечує дитині позитивний старт у навчанні та соціальному спілкуванні, що є важливим для її подальшого успіху.

У майбутньому, завдяки подальшим дослідженням і розвитку інноваційних методик, можливо досягнення ще більш високих результатів у корекції заїкання та поліпшення якості життя дітей, які з цим розладом стикаються.

Список використаних джерел:

1. Боскіс Р. М. Про сутність та лікування заїкуватості у дітей дошкільного віку / Р. М. Боскіс // Лікування душевнохворих: зб. наук. праць / М-во охорони здоров'я. С. 279-290.
2. Дефектологічний словник: навчальний посібник / за ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. К.: «МП Леся», 2011. 528.
3. Ленів З. П. Корекція порушень усного мовлення у дітей дошкільного віку засобами артерії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. пед. наук: спец 13. 00. 03 "Корекційна педагогіка". К. : вид. НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. 21с.
4. Логопедія. Підручник, друге видання, перероблене та доповнене / за ред. М. К. Шеремет. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 672.
5. Логопсихологія : навч. посіб. / С. Ю. Конопляста, Т. В. Сак / за ред. М. К. Шеремет. К. : Знання , 2010. 293 с.
6. Чорна О.П. Психолого-педагогічна діагностика та корекція заїкання у дітей: навчально-методичний посібник. Кам'янець Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2013. 148 с.

Форосян О. І., Жорновська Ю. О.

ВПЛИВ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЛОГОПЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Сьогодні, коли широко і фундаментально вирішується проблема освіти та виховання, і ускладнюються завдання, які стоять перед педагогами, дуже важливим залишається завдання залучення дітей до театральної діяльності з раннього віку, оскільки театр це найдоступніший вид самовираження та окультурення для дітей. Формування творчої особистості важливе і відповідальне завдання, яке стоїть перед педагогами та суспільством, від неї залежить майбутнє нашої країни. На витоках розвитку особистості загалом спочатку лежить виховання. Для повноцінного розвитку та творчого становлення особистості необхідно створення умов для самовизначення та соціалізації. Тільки така особистість може бути успішною у сучасному соціумі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Театр є традиційним видом мистецтва: пояснює світ, створює емоційні імпульси до різного роду діяльності, виконує величезну виховну роль, порушуючи різні питання, і тим

самим сприяє формуванню якостей, необхідних для життя в умовах того чи іншого суспільства, що відзначали такі вчені, як Д. Б. Ельконін, Л.С. Журавльова, А. В. Запорожець, А. Н. Леонтьєв, А. Р. Лурія, М.К. Шеремет та ін. Б.М. Теплов називав театр чарівним світом, який дає уроки краси, моралі та моральності, і чим вони багатші, тим успішніше йде духовний розвиток дітей.

Залучення дітей до театралізованої діяльності сприяє освоєнню світу людських почуттів, комунікативних навичок, розвитку здатності до співпереживання. З першими театралізованими діями малюки знайомляться дуже рано у процесі різноманітних ігор-забав, хороводів, прослуховування промовистого читання віршів та казок дорослими. При цьому використовуються різні можливості для того, щоб обіграти будь-який предмет чи подію, пробудити фантазію дитини, її творчий потенціал.

Не дивлячись на те, що у психолого-педагогічному професійному співтоваристві інтерес до театралізованої діяльності має давню історію, однозначного розуміння того, в якій формі її слід реалізовувати. На одному полюсі знаходяться прихильники створення театральних гуртків та студій у школах та дошкільних закладах як певних моделей дорослого театру з усіма притаманними йому атрибутами – наявністю режисера, сценарію, заучування ролей тощо. На іншому – заклик до опори лише на дитячу імпровізацію, спонтанність. Аналіз теоретичних досліджень та результатів практичного використання театралізованої діяльності [1; 2; 3.] дає підстави говорити про те, що вибір форм та видів театралізованої діяльності визначаються тими завданнями, які ставить перед собою фахівець.

Виклад основного матеріалу дослідження. Театр розвиває дітей, перетворюючи цей розвиток на захоплюючу подорож у світ радості, казки та перевтілень. Саме за це театралізовану діяльність так щиро люблять діти, а педагоги одержують колосальне задоволення від можливості поєднати «приємне з корисним». Театралізована діяльність має комплексну, системну організацію: у ній сприйняття, мислення, уяву, виступають у тісному взаємозв'язку друг з одним, виявляючись у трьох аспектах [3]:

- у створенні драматичного змісту (інтерпретація, переосмислення заданого літературним текстом сюжету, власне формулювання сюжету чи твір власного);

- у виконанні власного задуму (уміння перейнятися чином, використовуючи засоби виразності: інтонацію, міміку, рухи, наспіви);

- в оформленні вистави (створення декорацій, костюмів).

Беручи участь у театралізованій діяльності, діти повною мірою знайомляться з навколишнім світом, дізнаються про тонкощі його організації через образи і подоби, звукові характеристики, фарби. При цьому грамотно поставлені питання та завдання мимоволі змушують замислитися, почати аналізувати, підбивати підсумки та узагальнювати результати. Виконувати роль, вступаючи у діалоги з іншими персонажами, це необхідність взаємодіяти з іншими акторами, ясно та чітко висловлюватися. Тому участь у

театралізованих постановках, іграх сприяє повноцінному розвитку всіх сторін зв'язного монологічного та діалогічного мовлення дошкільнят і може стати основною передумовою успішного навчання у школі.

В результаті цілеспрямованого використання театру в освітньо-виховній діяльності, а також під час вільного проведення часу, діти набувають мовленнєвих навичок, збільшують і розширюють свій словниковий запас і кругозір, на основі чого стає можливим побудова зв'язкових конструкцій, висловлювань, розвивається мислення та всі вищі психічні функції (пам'ять, увага та ін.). Мова стає більш емоційною, усвідомлено виразною, змістовною.

Театралізовані ігри дослідник Л.В. Артемова ділить на дві групи: драматизації (дитина сама створює образ, виконує ролі, з існуючим сценарієм) і режисерські постановки (можуть бути груповими, дитина виступає в ролі сценариста).

Враховуючи цю класифікацію, можна виділити основні напрями корекційної роботи у театралізованій діяльності:

- розвиток культури мови: артикуляційної моторики, фонематичного сприйняття, мовленнєвого дихання, правильної звуковимови;
- розвиток загальної та дрібної моторики: координації рухів, дрібної моторики руки, зняття м'язової напруги, формування правильної постави;
- розвиток сценічної майстерності та мовленнєвої діяльності: розвиток міміки, пантоміми, жестів, емоційного сприйняття, удосконалення граматичного ладу мовлення, монологічної та діалогічної форми мови, ігрових навичок та творчої самостійності [3].

Постановка нормованої вимови передбачає відпрацювання конкретних позицій артикуляції шляхом показу і пояснення. Для вироблення хорошої дикції, чіткої та милозвучної вимови з дитиною проводяться ігри у розвиток мовленнєвого дихання і фонематичного сприйняття, створені задля формування глибокого вдиху і діафрагмально-реберного дихання. Дихальна гімнастика виконується в ігровій формі та поєднується з рухами рук, ніг, тулуба, голови та одночасно включається мовленнєвий матеріал, який вимовляється на видиху.

Логопедична робота з формування ритмічної організації висловлювання ведеться через ігри, створені задля розвитку сприйняття і відтворення ритмічних структур, засвоєння ритміки слова та речення.

Як бачимо, логопедична робота з використанням та запровадженням театралізованої діяльності проводиться у всіх напрямках організації та формування мовленнєвих навичок і умінь.

Збагачення словника, вдосконалення складової структури слів, робота над автоматизацією поставлених звуків та запровадження їх у самостійну мову, удосконалення зв'язкових висловлювань відбувається під час роботи над спектаклем. Робота над постановкою вистав сприяє розвитку просодичного боку промови. Діти формують вміння говорити чітко, виразно, використовуючи різну інтонацію, темп передачі конкретного образу. Формуючи навички виразного переказу, звертається увага на артикуляцію, в

розвитку мовленнєвого дихання, чіткості дикції, вміння керувати своїм голосом. Участь дітей у постановці вистави сприяє розвитку пластики, координації рухів.

Застосування театралізованих ігор всебічно розвиває дитину:

- формує знання про навколишній світ;
- активізує та розширює у дітей словниковий запас, удосконалює у них звуковимову, граматичний лад та навички зв'язного мовлення, її темп і виразність;
- розвиває в дітей віком психічні процеси (увагу, пам'ять, сприйняття, мислення, уяву);
- удосконалює у дітей моторику, координацію, плавність, переключення та цілеспрямованість рухів;
- розвиває емоційно-вольову сферу дитини [2].

Перш за все, залучення дітей до театральної діяльності в корекційних цілях в умовах дитячого садка не передбачає розвитку різноманітних професійних акторських умінь. Головною метою цього напрямку залишається створення умов для корекції мовленнєвих порушень та розвитку прагнень у самої дитини щодо усунення власних мовленнєвих недоліків.

Формуються такі вміння та навички: розігрування казок, виразне читання віршів, участь у міні-сценках, володіння лялькою, іграшкою та всіма доступними видами театру (тіньовий; бі-ба-бо; пальчиковий; став особливо популярним останніми роками в Європі, особливо у Європі Німеччини, японський розмовний театр «камшібай» [1] та ін.).

У корекційній роботі з дітьми з порушеннями мови завжди необхідно спиратися на їхній емоційний світ, пізнавальний інтерес. Саме тому така велика роль віршів у дитячих театральних іграх та вправах.

При мовленнєвих порушеннях мають місце як недорозвинення всіх компонентів мови, так й недорозвинення емоційно-вольової сфери, комунікативних навичок. Тому до системи корекційної роботи з такими дітьми необхідно включати театралізовані ігри та ігрові вправи, що підвищують розумову активність, удосконалюють мовленнєві навички, сприяють розвитку та підвищенню емоційної та соціальної активності.

Висновки. Таким чином, будучи театралізована діяльність є органічною для дошкільного віку і дозволяє вирішити широке коло завдань корекційно-розвивальної роботи в логопедичній практиці.

Список використаних джерел:

1. Журавльова Л. С. Сучасні підходи до вивчення порушень мовленнєвого розвитку молодших школярів. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2016. С. 89-101.
2. Логопсихологія : навч. посіб. / С. Ю. Конопляста, Т. В. Сак ; за ред. М. К. Шеремет. К.: Знання, 2010. 293 с.
3. Казачінер О. С. Інформаційно-освітній простір для навчання дітей з особливими потребами. Харків : Основа, 2018. 94 с.